

MASARYKOVA UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra psychologie

Název seminární práce:

Morální vývoj

Předmět: Seminář k psychologii duševního vývoje

Veronika Urbanová / učo 283023

Stud. obor: Pedagogické asistentství anglického jazyka a literatury pro ZŠ, Pedagogické asistentství českého jazyka a literatury pro ZŠ

Brno 2008

1) Úvod

Tématem mé seminární práce je morální vývoj u starších dětí, rozbor vývoje v jednotlivých věkových etapách a jejich popis.

Výzkum jsme prováděla na dvanáctileté dívce Máje, čtrnáctiletém Lukáši a šestnáctiletém Liborovi.

2) Metoda

K zařazování zkoumaných dětí do skupin podle dosaženého vývojového stupně jsem využila Kohlbergovy metody.

Stádia morálního vývoje podle Kohlberga lze stručně popsat takto:

· Předkonvenční morálka

1. Orientace na trest

- poslouchá příkazy, aby se vyhnul potrestání

2. Orientace na odměnu

- chová se tak, aby byl odměněn

· Konvenční morálka

3. Snaha být dobrým dítětem

- přizpůsobuje se tak, aby se vyhnul nesouhlasu druhých

4. Snaha vyhovět autoritě

- chová se tak, aby plnil své povinnosti, aby předešel pocitům viny ze selhání

· Postkonvenční morálka

5. Orientace na společenskou smlouvu – jen 15% lidí, minimální věk 25

- jedná tak, aby byl obecně prospěšný, aby měl uznání vrstevníků a tak i sama sebe

6. Orientace na univerzální etické principy – sám Kohlberg označil za hypotetické

- jedná podle vlastních etických principů (spravedlnost, rovnost)

Kohlberk píše, že v prvním a druhém stádiu morálního vývoje se nacházejí děti asi do věku 10 let, pak začínají hodnotit činy podle názorů druhých, čímž se dostávají do třetího a čtvrtého stádia.

Poslední dvě stádia vyžadují od člověka schopnost abstraktně myslet a také bez potíží projít předchozími stádii. Podle Kohlberga se do šestého stádia morálního vývoje dostane asi jen 10% dospělých.

K zařazení výše zmíněných dětí do jednotlivých stupňů jsem posuzovala jejich reakcí na převyprávěný příběh, který vypráví o jakémsi muži jménem Heinz, jemuž umírá manželka a on přemlouvá lékárníka, aby mu lék prodal levněji, protože nemá dost peněz. Když lékárník odmítne, rozhodne se Heinz lék ukrást...

Podle výše uvedeného přehledu lze zařadit i možné odpovědi na příběh. Když například někdo odpoví, že by neměl Heinz krást, aby se vyhnul vězení - a nebo naopak, že by měl krást, protože když nechá manželku umřít, mohl by mít pak potíže se zákonem, odpovídají takové reakce prvnímu stádiu - orientace na trest. Odpoví-li někdo, že krást se prostě nesmí, ať je situace sebevíce těžší, patřila by jeho reakce zřejmě k 5. stupni morálního vývoje, kde je důležitá společenská dohoda o tom, že se nesmí krást. Nejvyššího stádia by asi dosáhl ten, kdo odpoví, že i když si je vědom porušení zákona a s tím spojených následků, přesto je správné lék ukrást a snažit se tak zachránit manželce život.

Ještě lépe se hodí k popisu šestého stádia odpověď šestnáctiletého chlapce: "Z hlediska zákona společnosti nebyl Heinz v právu, ale z hlediska zákona přírody nebo zákona Božího nebyl v právu lékárník a tím je Heinz ospravedlněn. Lidský život je nad jakýkoliv finanční zisk. Nezávisle na tom, kdo umírá, i kdyby to byl někdo úplně cizí, je povinností člověka ho zachránit před smrtí."

3) Výsledky

Mája 12

- Heinz by měl šetřit dál
- Možná zkusit jinou lékárnu, hledat lék u někoho jiného

Stupeň 2- Účelové myšlení

Člověk chce uspokojit své vlastní zájmy, potřeby...a žije přitom ve světě, kde je třeba respektovat i zájmy druhých.

Jedinec se umí vpravit do cítění druhého a poznat, že jeho zájmy se nemusí shodovat se zájmy druhých.

Lukáš 14

- Jedináček, rodiče methalisti..
- Zkusit si půjčit z banky, pokud nevyjde, pak se vloupat do lékárny
- Lékárník je necitlivej

Stupeň 2-3

Morálka sociální shody nepředpokládá jen schopnost rozpoznat zájmy druhého, nýbrž vzít v úvahu i perspektivu třetí osoby...

Přechod mezi sledováním a akceptováním zájmů druhých a snahou být „dobrým“ v očích známých.přátel, rodičů..

Libor 16

- Vloupat se do lékárny
- Když jde o život = polehčující okolnost
- Lékárník by MĚL prodat lék levněji, zkusit ho ještě přesvědčit...

Stupeň 3- Shoda s ostatními

Individualita chce splnit to, co od něj očekávají blízcí lidé. Je podstatné mít „dobré úmysly“ a pomáhat druhým. Přátelskost, slušnost a zdvořilost jsou ideálními projevy člověka na třetím stupni morálky. Patří sem i alternativní model, který se podle aktuální módy obléká do kožených oděvů, barví si vlasy do nevšedních tónů...

4) Diskuze na závěr

Mája, Lukáš i Libor nevybočují z normálu, nedělalo mi problémy je zařadit do morálních stupňů podle Kohlberga.

Souhlasím však s Kohlbergovými kritiky, kteří oprávněně namítají, že člověk používá různá pravidla podle situace a také že se liší svět mužský (právo a spravedlnost) od světa ženského (starostlivost a péče o druhé).

5) Použitá literatura

Heidbrink, Horst: Psychologie morálního vývoje. 1. Vyd. Praha: Portál, s. r. o.,1997. 175 s.

